

Kunskapsekonomins viktigaste tillgång: Så tar vi bättre tillvara på tillgångarna

Den kunskapsekonomi vi är en del av är helt beroende av de kunskapsbaserade tillgångarna. I Sverige finns dock många (potentiella) kunskapsbaserade tillgångar som inte tas tillvara. Ett väldigt konkret exempel är att patentinformation sällan utnyttjas som grund för forskning. Det gör att forskningsmedel går till projekt som andra redan fått patent på, vilket i praktiken innebär att resurser slösas bort. Ett annat exempel är att frågan om avtal kring de kunskapsbaserade tillgångarna oftare ses som en stötesten än som en lösning i samband med FoU-samverkan. Det gör att FoU-samverkan ibland inte alls kommer till stånd, men också att det kan finnas osäkerhet kring vem som får göra vad med resultaten. Ett sista exempel är att innovationsstödssystemen många gånger brister i såväl kompetens som rådgivning när det gäller immaterialrättigheter och andra kunskapsbaserade tillgångar. För svensk konkurrenskraft har vi som nation inte råd att inte ta tillvara de tillgångar vi faktiskt kan ha.

Vi lever i en konkurrensutsatt global ekonomi. Om vi är sämre än andra länder på att ta tillvara på kunskapsbaserade tillgångar spelar det mindre roll om vi på andra sätt försöker säkerställa en god position i kunskapsekonomin. I praktiken handlar detta om Sveriges konkurrenskraft och välbefinnande.

Konsekvenser av bristande tillvaratagande av tillgångar

Kunskapsbaserade tillgångar som inte tas tillvara är i sig egentligen inte ens en tillgång. Den som inte gör det mesta möjliga av patent som det betalas årsavgifter för, har kanske bara en kostnad. Företag som inte vet hur de kan arbeta med öppen innovation kan gå miste om möjligheter.

Bristande tillvaratagande av kunskapsbaserade tillgångar tar sig många uttryck, till exempel:

- **Finansiering av onödig forskning**

Genom att svenska forskare inte har som utgångspunkt att använda patentinformation förekommer att forskningsprojekt inleds och genomförs på områden där forskning redan färdigställts och resultaten redan har patenterats. Det innebär ett slöseri med forskningsmedel.

- **Relevanta forskningsfrågor missas**

Patentinformation och annan immaterialrättslig information kan användas strategiskt för att se utvecklingstendenser med mera. Genom att inte ens arbeta med sådan information missar svenska forskare relevanta forskningsfrågor.

- **Uteblivna möjligheter**

Innovationsstödssystemen brister kring de kunskapsbaserade tillgångarna vilket får konsekvenser. Det innebär att tillgångar som skulle kunna finnas inte skapas och/eller inte tas tillvara på bästa sätt. Detta gäller inte minst forskningsresultat från humaniora och samhällsvetenskaper samt för uppstartande företag inom tjänstesektorn. Möjligheter går helt enkelt förlorade.

- **FoU-samverkan försvåras**

Forsknings- och utvecklingsarbete kräver ofta att kompetenser och andra resurser från olika håll samverkar. Från såväl lärosätessidan som från företagssidan lyfts att avtalsförhandlingar kring FoU-samverkan kan bli alltför långdragna, så långdragna att projekten inte kommer till stånd. Här förloras möjligheter.

- **Resultat av FoU-samverkan kan inte användas**

I vissa fall lyckas parterna nå fram till ett avtal. När resultat finns som kan vara till nytta kan diskussioner uppstå vem som får göra vad med resultaten. Detta leder i sig till segdragna förhandlingar. Det förekommer att parterna efter sådana förhandlingar bestämmer sig för att inte använda resultaten, rättighetsfrågorna är för oklara.

Våra förslag på hur utmaningen ska mötas

1. **En samlad strategi på nationell nivå**

Det krävs en samlad strategi på nationell nivå kring immaterialrättsfrågorna. Strategin behöver innehålla flera delar, till exempel hur de politiska strukturer som finns på utbildnings- och forskningssidan aktivt ska arbeta med immaterialrättsfrågorna, inte minst kring FoU-samverkan. En annan del är användandet av patentinformation.

2. **Ett nationellt kunskapscentrum**

Det bör skapas ett nationellt kunskapscentrum i Sverige efter finsk modell. Detta centrum kan också ha ansvar för att informera om användning av patentinformation.

3. **Immaterialrättsfrågor som del av forsknings- och innovationspolitiken**

I forsknings- och innovationspolitiken sätts fokus ofta på investeringar och nyttiggörande. En viktig parameter är immaterialrättsfrågorna, inte minst i samband med FoU-samverkan. Det gör att immaterialrättsfrågorna bör ses som en naturlig del av forsknings- och innovationspolitiken.

4. **Krav vid forskningsfinansiering**

I samband med forskningsfinansiering ställs många krav på dem som söker finansiering. Till detta bör också ställas krav på dels en immaterialrättsstrategi kring resultaten och dels ställas krav på att redovisa hur relevant information om existerande rättigheter beaktats.

Vill du diskutera mer om hur Sverige ska kunna stärka arbetet med kunskapsbaserade tillgångar? Kontakta Svenskt Näringslivs expert Christina Wainikka, christina.wainikka@svensknaringsliv.se